

Діоген (скорочено)

Іван Сенченко

Головний герой цього оповідання – філософ Діоген із Сінопа (бл. 404 – 323 до н. е.). Він жив у бочці, хоч це було дуже незручно, і з ним спілкувалися лише старі перекупки, які шукали відповіді на одвічні питання: що є істина, що є любов і чи можна повернути те, що кануло в вічність. Це все мало втішало філософа...

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Одного вечора містом їхав на коні Александр Македонський (356 – 323 до н. е., цар Македонії з 336 р. до н. е., один із найвидатніших полководців і державних діячів стародавнього світу). Його зацікавила людина в бочці, довкола якої сиділи старі жінки. Дізнавшись, що у бочці сидить філософ Діоген, цар згадав свою відразу до філософії, але помітивши, що Діоген має ще молоде обличчя, вирішив зробити з нього корисну людину – нічного сторожа або асенізатора. Спершу Александр запитав Діогена, в чому суть його вчення? Діоген відповів, що в безкінечному удосконаленні душі й серця способом споглядання внутрішнім оком ідей і гідностей, закладених в душі і серці людини. Цар вважав це дурницями, бо єдина річ, що прокладає шляхи до удосконалення людини – це сила.

За наказом царя Діогена з бочкою кинули. Бочка розбилася, а треба сказати, що філософ уже встиг вrostи у неї, бо був повним. Солдати схопили Діогена і повели до бані, де добряче відмили, здираючи двадцятилітній леп. Спершу філософу все це дуже не подобалося, але згодом йому стало приємно. Він завжди думав, що зовнішні сили, не мають жодного впливу на переживання душі, але тепер зрозумів, що це не так. Бо внутрішнє живе лише справді тоді, коли світ зовнішній кладе на нього свій дотик.

Накупавшись, всі рушили до казарми і потрапили якраз на обід. Діогенові, що був голодний як вовк, їжа дуже смакувала. Після обіду взялися до праці, якої було безліч, бо мали навантажувати кораблі в далеку дорогу. Діогенові, що носив мішки нарівні з усіма, це тренування здалося важкеньким. Він працював до самого вечора, а потім усі купалися в морі. Добре повечерявши, солдати і Діоген лягли спати просто неба.

Так минув перший день. За ним пішли інші дні, тижні, місяці. Діоген зовсім звик до людей і роботи. Колись брезкле його тіло зміцніло. Як він тепер реготався з тієї дурної філософії, згідно з якою шлях до удосконалення гідностей людини лежить в спогляданні цих гідностей. Ні! Під лежачий камінь і вода не тече. Навіть дрібні фактори дають поштовхи мислі і загартовують тіло. А що ж говорити про великі діяння, де діють зусилля і воля багатьох тисяч людей? Думаючи так, він мав на увазі великий похід Александра в Азію, участь в якому ладнався взяти увесь грецький світ.

Армія рушила в похід. Забувши за куряву й спеку, за труднощі довгого шляху,

Діоген завзято відбивав крок, горланив пісень, гриз сухарі і, пожувавши тарані, з жадобою накидався на воду. І що далі проходила армія, то все безмежніше розсувалися горизонти. Світ був безкрай.

Минули місяці й роки. Великий похід тривав. Діоген брав участь в облозі Мілета, гатив греблі, здобуваючи Галікарнас, пройшов переможним маршем через Карію, Лікію, Фрігію й Кілікію. З дивною жадобою він накидався на все, чого не знав і що бачив уперше. Оволодівши мовою персів, він почав вивчати мову Єгипту, щоб, подолавши її, взятися за мову Фінікії і Вавілонії. Він придивлявся до життя сіл і великих міст, виміряв пропорції грандіозних будівель, провадив розмови з ремісниками й філософами, читав твори не знаних раніше письменників. Він так само досконало вивчив історію міст, географію і звичаї країни, що на його поради зважали не лише солдати, але й вищі начальники.

Десять років тривав похід. Світ було пройдено. Мільйони людей упали до ніг Александрові, але Діоген бачив, що народи гнулись в тяжкій ярмі рабства. Діоген поринув у думи. Він закинув геть книги. Від розмов з жерцями, цими світилами країни, його нудило.

Якийсь час Александр в дитячій захопленні переживав свій тріумф, але всього цього надовго не вистачило. Постали клопоти, що робити, як бути з цим величезним царством, а Діоген уже знав, що причиною всіх бід є рабство. Яка б це була сила – імперія Александра, коли б він зажадав знищити рабство! Мільйони людей потяглися б до нього, як-бо затужили за тією волею народи!

Філософ вирішив викласти свої думки Александрові, та його навіть не впустили до царя. Тоді Діоген ліг під парканом і так лежав днями, а люди з нього знущалися. І проте все ж був хтось, що піклувався про нього. Прокинувшись вранці, він знаходив їжу біля себе, іноді оберемок соломи і кухоль вина. Якось прокинувшись, Діоген побачив велику глиняну бочку, що могла б захистити його від негоди. Діоген знову поселився у бочці.

Одного разу Александр їхав вулицею міста, низько опустивши тяжку голову. Все не клеїлось, не в'язалось у нього. Часто його була пропасниця. Хвилювалася армія, йшли чвари між полководцями. Раптом цар побачив Діогена. Вони почали розмовляти. Філософ сказав, що велике царство не розпадеться, якщо Александр скасує рабство. Ці слова розгнівили царя. Але Діоген говорив далі: "З вільними македонцями ти завоював половину світу; звільни цю половину світу від рабства, і ти підкориш увесь світ!..." Александр тремтів і так сильно, що не міг вдержати на колінах лікті. Птоломей підступив до нього і спитав: "Що тобі? Знову ця пропасниця? Чи схвилював той мугир?". "Мугир?" – Александр тоскне глянув на Птолемея. І вже не скоро сказав: "Так, мугир, але коли б я не був Александром, я волів би стати Діогеном. Але що до цього тобі?"

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу